

értem, hogy a Spinoza–Wittgenstein tanulmány hogy kerül ide? (Leszámítva, hogy el kellett sütni valahol). De hát mért ne?

Igazság szerint nehéz konklúziókat levonni a könyvből, ami a sokféle apró darab következménye. Mit gondoljon az olvasó az egy-egy hétig vezetett naplók olvastán? Felkérésre íródtak egy-egy problematika mentén, vagy mondjuk külföldi ösztöndíjak alatt, nem nagyon lehet megállapítani, hogy pl. semmi érintkezése nincs az ún. *magyar valósággal* – főleg, hogy még a vérbő foci-szervezés alatt sem lehet kikerülni az egészségügy katasztrófáit, vagy hogy a lakásokat bizony természetszerűleg rabolják ki Zilahyék környékén egymás után akár háromszor is. Vagy hogy az írói barlang, az elefántcsonttorony egész világnyi – de megint csak Magyarország nélkül. Inkább az az elgondolkodtató, hogy itt van megint egy remek író, könnyűkezü, biztos tollú, amit akarsz – és nem a magyar napilapok kérnek tőle írásokat ilyen meg olyan (köz)ügyekről, nem magyar(országi) ösztöndíjakból tudja írni (remek) könyveit, stb., stb. sorolhatnám napestig a szokásosakat. Jól állunk. Vagyis rosszul.

Zilahy, ő igen, ő jól áll.

Mile Lajos

Üdvözet a győzőnek

(Cserna-Szabó András – Darida Benedek:

Jaj a legyőzötteknek, avagy

süssünk-főzzünk másnaposan, Alexandra, 2007)

„A negyedik sör már tömény.”

„Hiszen tudjuk: jó könyvet lehet írni, teljeset azonban soha” – fogalmazza meg Cserna-Szabó András és Darida Benedek, a *Jaj a legyőzötteknek* című könyv szerzőpárosa a műhöz, egyáltalán az alkotáshoz való viszonyát, s ezen művészetfilozófiai és alkotáslélektani bizonyosságból kiindulva kéri a beteljesedéshez az olvasó segítségét. Azaz olyan kapcsolat lehetőségét ajánlja, amelyben a művész–olvasó, mű–befogadó viszony a bevallottan lehetetlen teljesség elérésének hiábavaló kísérletébe kíván bevonni engem, az olvasót, még hozzá cselekvő attitűdöt várva el; alkotói, tettestársi szerepet kínál. Ez az interaktív ajánlat a könyv végén betetőzése a szöveg egészét uraló iróniának, reflexió és diskurzus olykor játékos, néha keserű vagy szarkasztikus kifigurázásának.

Jánossy Lajos leleményesen kapcsolja a szerzői szándékot a lukácsi totalitás-eszméhez, természetesen a párosításban és az elemzésben sem nélkülözve az iróniát. Némi komolykodással akár Nemes Nagy Ágnes sorai is eszünkbe juthatnának („Ne mondd a mondhatatlant, mondd a nehezen mondhatót!”), ám szerzőink megkímélnék bennünket a túl merész asszociációktól,

hiszen a megközelítés kulcsát tartalmazó kérdést így teszik fel: „Vane különbség a totális hülyeség és a legmagasabb bölcsélet között?” A textus különböző felületein nem történik más, mint a jelzett alapkérdésre adható válaszok keresése, fölillantása, kiforgatása.

A borítón olvashatjuk: „A macskajaj regénye 52 recepttel” (no meg „Ajándék hányós-zacskóval”). Mindez előrevetíti, érdekes kalandozás várhat ránk. A másnaposság már csak ősi jellegénél fogva is toposzként értelmezhető, ráadásul univerzális toposzként, hiszen nem csupán az irodalom vagy a művészet állandó kísérője, hanem a történelem, politika, szerelem, egyáltalán a létezés egyik permanens, lényeges eleme. Ez magyarázza a szerzők enciklopédikus elszántságát (persze tudva, hogy a teljesség lehetetlen), az áttekintés tág horizontját, némi pátosszal fogalmazva: a vállalás heroizmusát. „Mert a lét maga a mámor” – állapítják meg a szerzők de Quincey kapcsán. Az alapvetés kategorikus, a posztmodern idején kánonbontó is lehet, hiszen inkább a kora romantika életérzését idézi, ám a szövegkoherencia szempontjából talán az egyetlen megfelelő kiindulópont.

„És tudják azt is, a Halál is csak egy mámor”; „Szerellemmel harcolni a másnapos halál ellen – ez oly fokú költészet, amelyet csak a honi gasztrozófia ismer”; „És szó esik majd Istenről is.” Lét, halál, szerelem, Isten; íme pár fogalom, csak úgy hevenyészve odavetetten, minden különösebb tematikai rendezettség nélkül, a mámor köré szerveződve. Maga a szöveg paradoxonok, elmentések egységéből építkezik, hiszen a részegség–másnaposság, mámor–csömör alapkettőssége szabja meg a könyv logikai szerkezetét, az alapkettősségre rájátszó további paradoxonsor viszont a dikcióban végig óvakodik az okszerűség erőltettségétől, a didaktikától. A viszonyulások bonyolult megfélemléseinek keresztül haladunk a szókratészi következtetésig: egyre bizonyosabbak vagyunk abban, hogy valamit nem tudunk, és: egyre pontosabban tudjuk, hogy mi az. Az alapvetés tehát nem ontológiai, sokkal inkább episztemológiai természetű. Az irodalom hol anekdotikus, hol elméleti, néha spekulatív áttekintése és mellé a receptek, a kultúrtörténet vagy épp az eszmetörténet egy-egy nagy alakja, pillanata és mondjuk a hányós-zacskó; csak hogy a tudatoson exponált paradoxonok széleit villantsuk föl.

A formai szerkesztés rendkívül fegyelmezett: minden fejezet elején egy szellemes vagy annak szánt, ám mindenképp árulkodó, figyelemfelkeltő cím („Sej haj denevér, bennünk van a tigrisvér”), egy vonatkozó idézet és az adott fejezet zanzásított tartalmi bevezetője, erőteljesen hajazva Rejtő hasonló megoldására.

A fejezetek zárásaként pedig a recept, vagy receptek. A fejezetek rendezőelve már sokkal változóbb, néha a kronológia, néha egy-egy tematikai elem vagy műfaji sajátosság szabja meg a fejezetek kapcsolódásait. Ennek megfelelően egy-egy egységen belül hol anekdotát találunk, hol rövid *monográfiát*, esszéisztikus betétet, vitriolos fikciót, vagy épp Rejtő-parafrazist. Ezt a sokszínűséget, tematikai, formai, lételméleti és fiziológiai változatosságot átfogni, egyben tartani egyetlen műfaj sem képes, csakis a regény.

A kötet tervezője, Hársfai László pedig zseniális munkát végzett, a kötet formája, színvilága különös, de nem bántóan különcödő (a másnapos ember sem deviáns, csak kicsit „eltér”), a fotók, rajzok, maga a képi anyag egésze nem csupán illusztráció, hanem jelentést kiegészítő, pontosító ereje van a vizuális élménynek, a hangulati háttér kialakításáról nem is beszélve.

A szöveg a kispróza sajátosságait mutatja, egy-egy fejezet önálló kisprózaként is értelmezhető, a szövegegész mégsem válik mozaikszervé, hiszen a mámor–csömör alapkettősségében rejlő motívum átköt, és folyamatos jelenlétével, változó intenzitású felbukkanásaival, a kettősség valamely elemét dimenzionáló vagy épp elrejtő technikájával állandó megfeleléseket, érdekes feleselgetéseket hoz létre. Választott témájukhoz a szerzők viszonya alapvetően ironikus, a szöveg nyelvezete pedig egy sajátos rétegnyelv, a kocsmai szleng kifejezéseire támaszkodik. A jelzett kettősség egyik érdekessége, hogy a lerészegedésnek és a részegségnek számtalan szinonímája található a nyelvünkben, így a szöveg is rengeteg változatot tartalmaz, annál szegényesebb viszont a kijózanodásra, magára a másnaposságra vonatkozó kifejezések világa. De hát végig kettősségről és nem egyensúlyról beszélünk.

Ismeretelméleti szempontból sem közömbös az a megközelítésbeli alapvetés, hogy mivel az emberiség kultúrtörténete több aspektusból is leírható (természetesen), akkor ilyen szempont lehet a másnaposság is (természetesen). Az irodalomtörténet magasztos pillanataitól a bölcsélet nagyjain át a véres diktátorokig szinte minden és mindenki értelmezhető a másnaposság aspektusából is. Historizmus, akadémizmus és hermeneutika polémiaira akár felelhetne is ez a kötet, ha lennének ilyen fellegzős céljai. Nincsenek.

A kötet végén található, az olvasóhoz szóló, már említett felhívás marketing szempontból is telitalálat, mert a kötet azon könyvek sorába tartozik, melyeket az olvasó maga is szívesen továbbírna, kiegészítené. Gondolkodna rajta, mint egy regényen.

Nagy Balázs

blogikátlan kritika

Online folyóiratok és portálok a magyar irodalmi életben

A digitális technikákon alapuló, a világháló kiterjedésével összefüggő változások az irodalomban is mérőföldkönek számítanak. Folyamatos az a hatás, mely az élet minden területét érintve alapjaiban változtatja meg szemléletmódunkat, a humán kultúrához való viszonyunkat. Nem csupán új fogalmak megjelenéséről van szó – blog, online regény, sms-költevény, interaktív vers, elektronikus könyv és könyvtár –, hanem az irodalom fő tényezőinek megváltozásáról. Amikor befogadó és alkotó határai elmosódhatnak, szerepeik felcserélődhetnek, s olyan írások is megjelennek a lassan saját hagyományokkal rendelkező világhálón, melyek csak valamilyen veszteség árán helyezhetők át a Gutenberg-galaxisba, akkor kár is lenne tagadni: az irodalom is gyökeres változáson megy keresztül a közös tér alakulásával. S hogy az új közlésmódok milyen hatást gyakorolnak az irodalom szereplőire? Napjainkban már fölöslegesnek tartom azokból a heves vitákból kiindulni, melyek az elmúlt években dúltak arról, hogy a könyvek és az elektronikus oldalak, a nyomtatott és az online folyóiratok vetélytársakká válnak-e, vagy éppen egymást kiegészítve segítik a tudomány előrelépését. Ez a vita mára eldőlt. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy az utóbbi eset következett be, és a hagyományokhoz erősebben kötődők is felismerik és kihasználják a világhálóban, a multimédiában rejlő lehetőségeket. Látva az óriási léptékű fejlődést több kutató már évekket ezelőtt úgy nyilatkozott, hogy ha a számítógépeknek sikerül a nyomtatott könyvek számát csökkenteni, az nem visszafejlődés, hanem egyenesen kulturális előrelépés lesz, s nemhogy hátráltatja az irodalom terjedését, hanem elősegíti annak fejlődését. Ez az elsőre kicsit furcsának tűnő megállapítás mára mindannyiunk számára érthetővé vált, hiszen nemcsak a könyvekről rendelkezünk számos információval, hanem azt is tudjuk, hogy a digitális közeg mit jelent számunkra. El tudjuk kerülni az olyan hibás feltevésekből kiinduló félreértéseket, melyek szerint például senki sem fog kényelmesen hátradőlni, és egy vibráló monitor képernyőjéről regényt olvasni. Az írást s a könyvet mintegy fétis-tárgynak tekintők is beláthatják, hogy a mélyreható változások ellenére az írott szónak ma nagyobb súlya van, mint valaha, s az internet az egész írásos kultúrának óriási lökést ad. Számos példáját lehetne említeni a nyomtatott és az elektronikus szövegek találkozásának, melyek mind azt bizonyítják, hogy a technika fejlődése nem szorítja háttérbe az évezredek hagyományokat. Tény azonban, hogy az írásbeli kultúrát nagy kihívás érte az elektronikus kommunikáció felől, s itt a gazdasági vonatkozások mellett gondolnunk kell az irodalom hatalmi struktúrájára és a kanonizációs folyamatokra éppúgy, mint az új kommunikációs csatorna plurális és decentralizált jellegéből adódó igencsak heterogén nyelvi anyagra.

Amennyire kihívásként értékelhetjük a digitális szövegek és online műfajok terjedését, talán még kiélezettebb a helyzet a nyomtatott és elektronikus folyóiratok viszonyában. Ma már az irodalmi köztudat nélkülözhetetlen részei az alkotók újabb generációinak is publikálási lehetőséget adó, ugyanakkor az interaktivitás révén az olvasónak is egyre fontosabb szerepet szánó online folyóiratok és portálok, melyek térbeli határokat felszámolva támogatják az irodalom terjedését. A gyors publikálás lehetősége és a rövid átfutási idő, valamint a több szempontú, felhasználóbarát információkereső technikák is hozzájárulnak, hogy a nyomtatott sajtó mellett egyre nagyobb tért hódítanak ezek az elektronikus médiumok, melyek segítik az irodalmi önszerveződést is. A papír alapú orgánumokat illetően nem lehet pontosan tudni, hány irodalmi, művészeti, kulturális, bölcséleti folyóirat működik Magyarországon vagy magyar nyelven külföldön, de mindent összevetve számuk jobb években meghaladja a százat. Minőségük, aktualitásuk s egyáltalán megjelenésük nagy mértékben finanszírozási kérdés. Vitathatatlan, hogy a két szféra még hosszú ideig fog egymás mellett létezni, de a tendencia nemcsak azért kedvez az elektronikus folyóiratoknak, mert egyre több a papír alapú formát teljesen nélkülöző lap, hanem azért is, mert manapság új folyóirat indítása online változat nélkül komolytalan vállalkozás. Amíg azonban egyre többen felismerik az elektronikus publikálásban s az online folyóirat-kiadásban rejlő lehetőségeket – melyeknek csak a technikai oldala, hogy nem jelentkeznek a nyomdai problémák, nem kell a példányszámot előre meghatározni, és ezek a dokumentumok a világ bármely táján letölthetők, kinyomtathatók –, addig a szerkesztők egy része nem számol azzal, hogy egy dokumentum fogalma az új térben új értelmet nyer, s ha nem is a hagyományos publikálás felváltása a cél, ezen alternatív lehetőségeknek megvannak a saját szabályaik. Mindenki tisztában van azzal, hogy helytelen a hagyományba kapaszkodva sok időt tölteni olyan elektronikus dokumentumok készítésével, amelyek nyomtatott társaikra hasonlítanak, hiszen élvezhetetlen, olvasásra alkalmatlan termékeket fogunk kapni, ha az anyagokat nem gazdagítjuk a multimédia segítségével. De a probléma nem ilyen egyszerű. Ahhoz, hogy egy online irodalmi lapon jól strukturált tartalom jöjjön létre, hozzáértés kell, ami nem csupán a szövegekkel kapcsolatos kompetencián alapszik.

Az elektronikus folyóiratok egy része a nyomtatott archívumokra támaszkodik s a papír alapú változat közlésére szorítkozik, függetlenül attól, hogy az aktuális szám tartalmával teszi ezt (*Forrás, Kortárs*), esetleg a nyomtatott változat megjelenése után bizonyos idővel (*Jelenkor, Mozgó Világ*). Ezek az információk könnyű visszakereshetőségén kívül nem igazán valósítanak meg más, a közeg adta lehetőséget, így megkérdőjeleződik az interaktivitásuk. Esetükben szinte csak a frissítés gyakorisága alapján lehetne ítéletet mondani, de alapvető elvárásként ez manapság már a legtöbb esetben dicséretes (*Ezredvég, Vigília*). Másként ítéltető meg egy úgynevezett teljes spektrumú irodalmi portál, mely hírekkel is gazdagítja a folyóirat kapcsolatrendszerét, s egy-

általán nem tolakszik a papír alapú elé (*Bárkaonline*), sőt teljesen nélkülözi azt (*Litera, Spanyolnátha, Terasz*). Ezeknek a portáloknak érdekesebb az aszerinti vizsgálata, hogy felvállalva a technika nyújtotta lehetőségeket és új kontextusba helyezve a szövegeket, hogyan módosítják alkotó és befogadó viszonyát, egyáltalán annak-e valamilyen webmagazintól elvárható többletet, vagy csupán azért nyitnak meg egy új terepet, mert a mai technika kiszolgálja az ilyen törekvéseket. Amíg a nyomtatott folyóiratokat illetően alapkérdés a nyomott és az eladott példányszám, addig egy virtuális lap esetében – bár jól mérhető – mégis csalóka a látogatottságból kiindulni. Persze nem lényegtelen különbség, hogy míg egy papír alapú lapból mondjuk 1000 példány készül, addig egy internetes fórum ugyanennyi letöltést naponta elér, de azért ez a szám nem azonosítható ugyanennyi olvasóval. Ezenkívül az „internetes találatok” száma azt sem mutatja meg, hogy heterogén-e ezeknek a lapoknak az olvasótábora, vagy túlnyomórészt egymás műveit, hozzászólásait olvasó belterjes szakmai közösségről van szó. A 2002 óta működő átfogó irodalmi portál, a *Litera* például indulásától törekszik arra, hogy fórumokon, pályázatokon, alkotói felületen, esetleg hírlevélen keresztül is kielégítse a közönség széles rétegeinek igényét, s az oldalnak ne csak passzív felhasználói, s elsősorban ne csak szakmai közösségei legyenek. Néhány oldal közönséggel való kapcsolattartása azonban többnyire kimerül egy üzenőfalban, holott a friss hírek, kritikák és interjúk közreadása mellett az olvasócentrikusság lenne az egyik legfontosabb szempont, hiszen ily módon a szerkesztők a manapság oly sokat emlegetett „szakmázós” és „belterjes” jellegtől mentesen tudnának emészthető írásokat közvetíteni a legkülönbözőbb dolgokról, felvállalva egy új kezdeményezés esetleges negatív kimenetelét is. Mert legyenek ezek a vádak igazak vagy „szép közhelyek”, mert szakmaiság ide, szakmaiság oda, nem attól lesz rangos egy portál, hogy egy önmagába zárt szakmai közösség számára biztosít diskurzust és kizárólag egyfajta kultúrkoncepcióval dolgozva csak bizonyos szerzők írásait közli, hanem hogy teret enged az irodalmi önszerveződésnek, s publikálási lehetőséget ad a még induló szerzőknek, az olvasókra bízva azt a feladatot, hogy döntsenek a szövegek minőségéről. Az „elefántcsonttorony-effektus” feloldásán kívül egyfajta kánonalakító funkciót is meg kell valósítania az új közegnek, még ha a netet említve sokan a kánonon kívüliségre asszociálnak is. Bár a kánonkutatásnak a hagyományos irodalmi korpuszt tekintve is számos kérdést kell megválaszolnia, az elektronikus tartalmak esetében még bonyolultabb a helyzet, hiszen minden kánon távlatot tételez fel, amiről a web esetében még nem beszélhetünk. Az újszerűség jegyében nehéz értékelniünk, mert szempontjainkat a történeti vonatkozások később kiegészíthetik, módosíthatják. Azt semmiképp nem lehet még látni, hogy mennyire lesz határozott az elektronikus kommunikáció kánonalakító funkciója, ha lehet egyáltalán ilyenről beszélni. Érdekesebb az a kérdésfeltevés, hogy milyen lesz a digitális kultúra saját kánonja vagy épp milyen problémákat vet fel a kanonikus kulturális tartalmak megjelenítése a digitális térben. Ezzel összefüggésben legigazabb

lehet *Szegedy-Maszák Mihálynak* a történeti és művészi érték viszonyával kapcsolatos kijelentése, miszerint „A művészet értelmezésének nem a kanonizált szövegek rangjának megerősítése az igazi próbája, hanem a még nem szentesítettnek a fölfedezése.” (Szegedy-Maszák Mihály: *„Minta a szönyegen”*, 98). Az elektronikus tartalmak esetében fokozott a kánonokkal szembeni bizalmatlanság, ugyanakkor észrevehető, hogy jelenleg a digitális interaktív médiumban is létezik az orientálás szükséglete, a vágy, hogy minőség és nem-minőség között különbséget tegyünk, az internet se legyen csak az a szakmaiságot nélkülöző „laza hely”. Bár az internet a szabadság birodalma, és az irodalom is gyökeres demokratizálódáson ment át a cenzúrázatlan közös tér létrejöttével, ennek a közegnek a „demokratizmusa” csak látszólagos, mivel – ahogy a kultúra minden más formájában – itt is kialakulnak központi, „trendszabó” honlapok, amelyek ugyanolyan előnyben vannak egy személyes honlaphoz vagy bloghoz képest, mint egy országos napilap egy baráti terjesztésű laphoz képest. A digitális médium minden eddiginél erősebben összemossa a hagyományos kulturális értékek, kánonok, mércék és a személyes választások eredményeképpen vagy szubkultúrák termékeként létező értékválasztásokat – látszólag egy szintre helyezi őket, ami azt is igazolja, hogy a populáris kultúrával is kell foglalkozni, hiszen értékeket nemcsak a „magasművészet” teremthet. A fő kérdés az, hogy a majd kialakuló „nagyok”, tehát a többség választásait befolyásolni képes csomópontok milyen jellegűek lesznek, és hogyan hatnak a kanonikus tartalmakra vagy mércékre. Segítik-e az új körülmények között megnyilvánuló szerzőket, támogatják-e a természetes rétegeltséget szövegekre és olvasatokra, írókra és olvasókra vonatkozóan? Hozzájárulnak-e az irodalomról való közérthető beszédhez, s kiépitik-e azokat a csatornákat, melyeken keresztül az irodalom új eredményei eljuthatnak a szélesebb olvasóközönséghez? S ami mostanság oly népszerű vitatéma, gazdagítják-e a kortárs kritikát? De hogy mi ad egyáltalán vitára okot? A világgönyvtárra, az offline-ként is csodálatos archívumokra, az azonnali kommentálhatóságra gondolva talán nem is érthető a legújabb „kritika-vita”, ami önmagát gerjesztve sokkal inkább aposztrofálható álvitaként az irodalmi közbeszéd felpézsdítése okán. Nem kérdés ugyanis, hogy az internet kedvez a kritikának mind a folyamatos reflexivitás, mind az új kritikai megszólalások tekintetében, melyeket említve nem elsősorban a blogbejegyzésekre gondolok. Bár éppen ez az a színtér, ahonnan kiindulva néhányan szerették volna önvizsgálatra készíteni az irodalmi közeg szereplőit – ami a hazai folyóirat-kultúra állapotát és az irodalmi-kritikai közéletet tekintve jogos –, de ez olyan tévképzetekhez vezetett, hogy az irodalmi blogokban megjelenő vélemény és a kritika között (legyen akár online, akár nyomtatott) párhuzam vonható. Holott mindenki egyetért abban, hogy két különböző műfajról van szó, melyek egymást sem helyettesíteni, sem kiváltani nem fogják, már csak a kritika szakmaisága miatt sem. Egy blogban leírt rövid, spontán vélemény vagy egy könyvekről szóló olvasói online beszélgetés – még ha a kritika gyökerei innen is indultak – nem hasonlítható össze egy profesz-

zionális kritikával, aminek megírása egész más tevékenységsort előlegez. A vitát inkább egyéb, bár a kritikával szoros összefüggésben álló jelenségek gerjesztik, melyek rámutatnak arra, hogy az online közeg nyújtotta lehetőségek új távlatokat nyithatnak irodalom és kritika fejlődésének. Ilyen jelenség, hogy a magyar irodalmi életből hiányzik a különböző beszédmódok találkozási helye, és nincs meg az a közösség sem, akikkel olvasóbarát módon alakulhat ki köznyelvi beszélgetés egy szélesebb kulturális horizontot érintve. Másik probléma, hogy a hagyományos folyóiratok egy része meglehetősen szűk látókörűen értelmezi az irodalom fogalmát, helye csak a tudományos olvasatnak van, s pont a „könnyebb műfajú”, köztes könyveknek s az ezekhez kapcsolódó zsrnalkritikának és a peremműfajoknak, azaz a „középmezőnynek” nem jut tér, pedig az olvasók nem csekély része épp ezeket olvasná. S a negatívumok sorában meg kell említeni azt az esetet is, amikor a nyomtatott orgánumban megjelenő kritika csak egy évvel később követi a könyves megjelenést.

Természetes tehát az a tünet, hogy a folyóirat-kultúrával valami nincs rendben, s valószínűleg az sem véletlen, hogy ez a hiánypótló *KönyvesBlog* nyomán vetődött fel, ami a *Litera* részeként, de mint önálló site indult el tavaly. Elsősorban az irodalmat népszerűsítő szándékkal kíván karakteres viták és beszélgetések színhelyévé válni, lehetővé téve az olvasmányélményekre való gyors reflektálást. Helyet kap rajta a frissen megjelent könyvektől kezdve a haiku-pályázaton át a krimiíró játéki számos téma, beleértve az olyan „őrült” ötletet, mint a „legközelebbi könyv 23. oldalának 5. mondata”, s ezáltal annak megosztása a nyilvánossággal, hogy ki mit olvas éppen. Még ha neves írókat és „professzionális” olvasókat is kérnek fel az oldal szerkesztői egy-egy kezdeményezés során, akkor is látszik a törekvés: bevonni az „átlagolvasókat”, hogy együtt gondolkodjanak, írjanak, véleményt nyilvánítsanak. Pezsdüljön meg valami, alakuljanak ki kis közösségek, éledjen fel irodalom és net viszonya, s mindez nem feltétlenül azért, hogy az irodalmi közbeszédet ne lehessen illetni a „professzionális” és a „belterjes” jelzőkkel, s nem is csak azért, hogy bebizonyítsuk, Magyarországon is tudnak valamit kezdeni az online lehetőségekkel, hanem leginkább azért, hogy az olvasáskultúra ne ott tartson, ahol tart. Mert fel lehet ugyan hívni a figyelmet az ilyesfajta oldalak felszínességére, lehet őket vádolni a provokatív nyelvezettel vagy a nicknevek miatti anonimítással, de az előbbi vádak emlegetői is látják az olyan általános hazai problémákat, mint az olvasók alacsony száma vagy a rosszul funkcionáló irodalomoktatás. Véleményem szerint mindenekelőtt ezeket kellene orvosolni, s ha ebből egy portál bármilyen eszközzel is részt vállal, akkor egy lépést már tettünk. Ha az olvasás egyre szélesebb rétegek számára lesz élvezet, s sikerül kinevelni azt a közönséget, mely a megfelelő közvetítés nyomán az irodalomelmélet új eredményei felé is érdeklődéssel fordul, akkor az nemcsak a nagyon is izgalmas hazai kortárs irodalomban fogja felfedezni az értékeket, hanem különbséget fog tudni tenni könyvajánló, blogbejegyzés és kritika között. S ezt a hár-

